

Prof. dr hab. n. med. Edward Golec
Kierownik Kliniki Chirurgii Urazowej i Ortopedii
5 Wojskowego Szpitala Klinicznego z Polikliniką
Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej
ul. Wrocławska 1-3, 30-901 Kraków
E-mail: bgolec@poczta.onet.pl
Telefon służbowy: 12, 630-82-02, 03
Telefon komórkowy: 602-335-868

Kraków, dnia 06 października 2014 roku

RECENZJA

Rozprawy doktorskiej lek. med. Artura Oberc przygotowanej w oparciu o cykl publikacji
o wspólnym tytule „Rzadkie schorzenia układu ruchu u dzieci”

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska została przygotowana na 40 stronach maszynopisu, a oparta jest na trzech publikacjach charakteryzujących rzadkie schorzenia układu kostno-stawowego, które występują w populacji dzieci.

Opracowaniami tymi w porządku chronologicznym są:

1. Jerzy Sułko, Artur Oberc. Złamania zmęczeniowe u dzieci. *Ortopedia Traumatologia Rehabilitacja* 2012;14(6):545-553.
2. Artur Oberc, Jerzy Sułko. Fibula hemimelia – diagnostic management, principles and results of treatment. *Journal of Pediatric Orthopaedics B* 2013;22(5):450-456. (DOI: 10.1097/BPB.Obo13e32836330dd).
3. Artur Oberc, Jerzy Sułko. Przewlekłe nawracające wielomiejscowe zapalenie kości i szpiku u dzieci (CRMO) – własne obserwacje i doświadczenia kliniczne. *Ortopedia Traumatologia Rehabilitacja* 2014;3:1-9.

Recenzowane opracowanie rozpoczyna krótki wstęp skupiający się jedynie na definiowaniu schorzeń rzadkich, w tym w ujęciu proponowanym między innymi przez National Organization for Rare Diseases, Canadian Organisation for Rare Diseases, European Organisation for Rare Diseases, czy też przez Światową Organizację Zdrowia. W oparciu o te dane Doktorant charakteryzuje schorzenie rzadkie jako jedno zachorowanie występujące w dwutysięcznej populacji, zwracając jednocześnie uwagę na brak podobnych uregulowań i ustaleń na gruncie rodzimej służby zdrowia oraz krajowych doniesień naukowych.

W opinii recenzenta ta część pracy wymaga i zasługuje na zdecydowanie szersze wprowadzenie ewentualnego czytelnika w problematykę schorzeń rzadkich układu kostno-stawowego, w tym nade wszystko występujących w populacji dzieci. Skupienie się jedynie na ich ogólnym definiowaniu uważam za zdecydowanie pobieżne, a z punktu widzenia wymogów opracowań naukowych o charakterystyce rozpraw doktorskich za mało przekonywujące.

Podobne odczucia wynikają także z treści kolejnego rozdziału o tytule „Cel”, w którym Doktorant nie ustala jasnych i wyraźnych celów przygotowanego opracowania, a jedynie odsyła do zawartych w publikacjach stanowiących zasadniczy nurt prezentowanej problematyki.

Uważam, że ta część pracy powinna być oparta na kilku precyzyjnie ustalonych pytaniach uzasadniających zainteresowanie Doktoranta prezentowanymi problemami, tematycznie i merytorycznie spójnymi dla wszystkich przywołanych publikacji tworząc tym samym zwartą ich tematyczną strukturę. Odpowiedź natomiast na te pytania w postaci wniosków, powinna stanowić rozwiązanie podjętego problemu naukowego, którego oparciem i świadectwem jest cykl publikacji uzasadniających otwarcie przewodu doktorskiego.

Na kolejnych stronach recenzowanego opracowania Doktorant dokonuje charakterystyki publikacji stanowiących podstawę Jego rozważań:

1. Jerzy Sułko, Artur Oberc. Złamania zmęczeniowe u dzieci. *Ortopedia Traumatologia Rehabilitacja* 2012;14(6):545-553.

W publikacji tej autorzy zwracają uwagę na rzadkość występowania przedmiotowych złamań, a zwłaszcza w populacji dzieci oraz charakteryzują ich symptomatologię kliniczną i radiologiczną. Istotnie – złamania te realizują się w mechanizmie przewlekłego przeciążenia układu kostno-stawowego dotycząc wybranych populacji, ale co wymaga uzupełnienia – w warunkach predyspozycji osobniczych. Ich występowanie u dzieci stanowi szczególne zagrożenie wymagające precyzyjnej i rozważnej diagnostyki oraz przekonywującego postępowania leczniczego, w tym także ustalenia skutecznego algorytmu. To stanowisko znajduje odzwierciedlenie w analizowanym przez autorów pracy materiale, a składane przez nich propozycje wydają się być przemyślane, rozważne i uzasadnione. Niepokój budzi jedynie

mianownictwo prezentowanych złamań. W tym miejscu pozwalam sobie zauważyć, że złamaniom zmęczeniowym ulegają materiały nieorganiczne, między innymi metal, szkło i tworzywa sztuczne. Materiał organiczny natomiast, w tym przede wszystkim tkanka kostna ulega złamaniom przeciążeniowym, które zwane są również powolnymi lub marszowymi. Niestety jest to dość często występujący na łamach literatury fachowej błąd, którego nie ustrzegli się także autorzy przywoływanej publikacji.

2. Artur Oberc, Jerzy Sułko. Fibula hemimelia – diagnostic management, principles and results of treatment. *Journal of Pediatric Orthopaedics B* 2013;22(5):450-456. (DOI: 10.1097/BPB.Obo13e32836330dd).

Praca oparta jest na obserwacjach i doświadczeniach 22 lat leczenia różnymi metodami 31 dzieci z ciężką wadą rozwojową układu kostno-stawowego pod postacią niedorozwoju kości strzałkowej w różnych aspektach tego stanu rzeczy. Należy pamiętać, że przedmiotowa zmiana nie ogranicza się jedynie do samej kości strzałkowej, ale wywołuje groźną kaskadę różnego rodzaju złożonych zmian patologicznych w obrębie całej kończyny dolnej, co czyni ją szczególnie trudną, niebezpieczną i rokowniczo niepewną.

Retrospektywna analiza bogatego materiału klinicznego buduje jej przekonującą naukową wiarygodność oraz uzasadnia przyjętą metodykę badań. Wyrasta z niej także odważna dyskusja nad zasadnością skupienia uwagi jedynie na leczeniu egalizacyjnym, w tym metodą Ilizarowa i Wagnera lub chirurgicznym blokowaniu aktywności chrząstek wzrostowych, w konfrontacji z radykalnymi rozwiązaniami amputacyjnymi.

3. Artur Oberc, Jerzy Sułko. Przewlekłe nawracające wielomiejscowe zapalenie kości i szpiku u dzieci (CRMO) – własne obserwacje i doświadczenia kliniczne. *Ortopedia Traumatologia Rehabilitacja* 2014;3:1-9.

Praca ta stanowi interesujące odniesienie jej autorów do problematyki nawracającego zapalenia kości i szpiku u dzieci o przewlekłym przebiegu i wielomiejscowym charakterze. Oparta jest na bogatym materiale klinicznym i naukowo wiarygodnym okresie obserwacji. Zwraca uwagę na często niespecyficzną manifestację kliniczną i symptomatologię omawianej jednostki chorobowej, w tym na wyrastające z takiego

stanu rzeczy problemy diagnostyczne oraz lecznicze. To co jawi się rzadkością w krajowych i zagranicznych doniesieniach naukowych o różnorodnej charakterystyce tematycznej, a co znajduje miejsce na łamach analizowanego opracowania, to odważna dyskusja o często podejmowanych błędnych kierunkach działań diagnostycznych i nieuzasadnionym ich rozszerzaniu w przebiegu przewlekłego nawracającego wielomiejscowego zapalenia kości i szpiku u dzieci, a także zbędnym, często agresywnym, i jak się wydaje będącym wyrazem bezsilności proponowanych sposobów jego leczenia, w tym także operacyjnego.

Krótką charakterystykę publikacji, które stanowią główny nurt naukowych zainteresowań Doktoranta wieńczy rozdział „Wnioski”.

Zdaniem recenzenta jednak wynikającym z prezentowanego wcześniej stanowiska o konieczności zachowania bezkompromisowego związku między postawionymi celami i pytaniami badań, a wyrastającymi z nich wnioskami, ta konieczność nie została w pełni zrealizowana przyjmując charakter ogólny, a tym samym trudny do zaakceptowania.

Obecność w tym stanie rzeczy precyzyjnych wniosków odnoszących się do przyjętych celów projektu opartego na spójnych tematycznie publikacjach naukowych autorstwa Doktoranta, powinna zdaniem recenzenta skutkować rozdziałem o tytule „Dyskusja”, a zawarte w nim treści odnosić się do całokształtu podjętej problematyki jaką są „Rzadkie schorzenia układu ruchu u dzieci”.

Z pewnością również korzystnym dla edytorskiego wizerunku recenzowanego opracowania byłoby umieszczenie w nim rozdziału o tytule „Spis treści”.

Podsumowanie

Analizując przedstawioną do recenzji przedmiotową pracę doktorską trudno oprzeć się wrażeniu, że Jej autor daje świadectwo przekonania o tym, że zamieszczenie na jej łamach kserokopii trzech tematycznie spójnych publikacji naukowych jest jedynym rygorem przygotowania rozprawy doktorskiej, a tym samym ubiegania się o stopień naukowy doktora.

Zdaniem recenzenta publikacje te są jedynie podstawą do ustalenia wspólnych celów i pytań przeprowadzonego projektu badań, wyciągnięcia z nich wniosków oraz złożenia jasnej deklaracji znajomości tematu sprawy w dyskusji z autorami opracowań o podobnej tematyce. Publikacje te powinny być świadectwem ukierunkowanych działań Doktoranta na

rozwiązanie określonego problemu naukowego, a nie jedynie drzwiami do otwarcia przewodu doktorskiego. Z tego stanowiska wyrasta niepokój i niedosyt recenzenta odnoszący się do pominięcia przez Doktoranta pozostałych, ale jakże ważnych części recenzowanego opracowania.

Mimo licznych uwag krytycznych jakie stały się udziałem recenzowanej pracy doktorskiej uważam, że jej tematyka, postrzeganie w przestrzeni zachowań klinicznych oraz odważne relacjonowanie cennych doświadczeń i propozycji własnych, czyni ją szczególnie przydatną w praktyce klinicznej i dydaktyce.

Składam wobec tego wniosek do Rady Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie o umożliwienie Doktorantowi dalszego procedowania w przewodzie doktorskim.

Edward Golec